

OCD-i i učešće u procesima donošenja politika i odluka na lokalnom nivou na Balkanu

Izazovi i perspektive

Izdavač Balkanska Mreža za Lokalnu Demokratiju

Adresa:

Balkanska Mreža za Lokalnu Demokratiju (BNLD)

Bulevar Partizanski odredi 43B/1-5,

1000 Skoplje, Makedonija

Email: bnld@aldaintranet.org

Za izdavača

Katica Janeva

Grafički dizajn

Jovan Richkovski

Publikaciju priredili

Gordana Nestorovska i Memet Memeti

"Ova publikacija je pripremljena u okviru Projekta „Zaštita građanskog prostora - Regionalno središte za razvoj civilnog društva“ koji finansira SIDA, a implementira BCSDN".

"Sadržaj ovog dokumenta, predstavljeni podaci i stavovi ne predstavljaju zvaničan stav i mišljenje SIDA -e i BCSDN -a. Odgovornost za informacije i stavove iznesene u ovom dokumentu u potpunosti je na autorima".

Skoplje, Severna Makedonija

August 2021

1. UVOD

Saradnja između vlade na nacionalnom, regionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou i organizacija civilnog društva (OCD¹) značajno se razvila u poslednjih nekoliko godina u zemljama Zapadnog Balkana. Civilni sektor ima ključnu ulogu u jačanju demokratije, a poslednjih decenija nevladine organizacije su postale jače i kvalifikovane. Živo i održivo civilno društvo doprinosi i dopunjuje državu u rešavanju društvenih potreba i omogućava građanima da postanu aktivni učesnici u društvu. Jaka partnerstva sa OCD-om mogu pomoći vladama da efikasnije i brže postignu željeni uticaj.

Saradnja između vlade i civilnog društva može se podeliti na institucionalnu i vaninstitucionalnu. Institucionalna saradnja obuhvata nacionalne politike i mehanizme za uključivanje OCD-a u konsultativne procese tokom procesa donošenja odluka i formulisanja politika. Vaninstitucionalna saradnja se uglavnom odvija na osnovu projekata, obično uz podršku stranih donatora.

Uključenost različitih OCD -a u različite korake političkog procesa varira. Generalno, postoje četiri stepena postepenog učešća, od najmanjeg do najvećeg učešća: informacije; konsultacije; dijalog; i partnerstvo. Oni se mogu primeniti u bilo kom koraku procesa kreiranja politike, ali su često posebno bitni u određenim tačkama procesa. Doprinos civilnog društva stvara dodatnu vrednost procesu planiranja i implementacije politike, poboljšavajući legitimitet, kvalitet, razumevanje i dugoročnu primenljivost političke inicijative. Učešće OCD-a u razvoju i implementaciju politike može uključivati davanje povratnih informacija o vladinim predlozima i razvoju, praćenje i ocenjivanje vladinih aktivnosti. Ova vrsta angažovanja OCD-a i vlade generalno se naziva učešće javnosti, učešće društva ili učešće građana.

Koncept učešća civilnog društva proističe iz Evropske konvencije o ljudskim pravima (ECHR)² koja garantuje slobodu izražavanja (čl. 10) i slobodu okupljanja i udruživanja (čl. 11). Iz toga proizilazi da svi građani imaju pravo da iznesu svoje mišljenje, dozvoljeno im je da formiraju, podržavaju i pridružuju se političkim strankama i pokretima pritiska kako bi efikasno uživali u svojim pravima ili izneli svoja politička razmišljanja. Savet Evrope³ podstiče saradnju sa civilnim društvom u svim oblastima politike i na svim nivoima kreiranja i sprovođenja politike, bilo da se radi o međunarodnom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, na osnovu sledećih principa:

- (i) Učešće: OCD-i prikupljaju i kanališu stavove svojih članova, korisničkih grupa i zabrinutih građana. Preduslov za ovo načelo je da su procesi učešća otvoreni i dostupni, zasnovani na dogovorenim parametrima za učešće.

¹ Za UN, „civilno društvo“ je širok pojam koji uključuje bilo koji kolektivni građanski skup pojedinaca, organizacija, društvenih pokreta, mreža ili koalicija koje deluju ili se organizuju formalno ili neformalno radi unapređenja zajedničkih interesa, vrednosti ili ciljeva među zajednicama. Izraz organizacije civilnog društva (OCD) uopšteno uključuje razne neprofitne i nevladine organizacije, poput udruženja, fondacija, političkih partija, sindikata, medija, verskih organizacija i drugih sličnih organizacija koje se odnose na organizacije koje nisu vladine ili privatne. Za potrebe ovog rada, OCD će se odnositi na užu kategoriju, uključujući udruženja, fondacije i neprofitne organizacije. Pojam nevladine organizacije (NVO), koji se često koristi naizmenično sa pojmom OCD, koristi se samo ako je deo zvaničnog naziva institucionalnog instrumenta za saradnju.

² Dokument politike SE o interakciji vlade sa civilnim društvom po pitanjima politike droga: principi, načini i sredstva, mogućnosti i izazovi

³ Konferencija nevladinih organizacija Saveta Evrope. Kodeks dobre prakse za učešće građana u procesu donošenja odluka. (SE: 2009)

- (ii) Poverenje: Otvoreno i demokratsko društvo zasnovano je na poštenoj interakciji između aktera i sektora. Iako OCD -i i javne vlasti imaju različite uloge, zajednički cilj poboljšanja života ljudi može se na zadovoljavajući način postići samo ako se zasniva na poverenju, što podrazumeva transparentnost, poštovanje i međusobnu pouzdanost.
- (iii) Odgovornost i transparentnost: Delovanje u javnom interesu zahteva otvorenost, odgovornost, jasnoću i odgovornost kako OCD -a, tako i javnih vlasti, uz transparentnost u svim fazama.
- (iv) Autonomija, međuzavisnost i nezavisnost: OCD-i moraju biti priznati kao slobodna i nezavisna tela u pogledu njihovih ciljeva, odluka i aktivnosti. Oni imaju pravo da deluju nezavisno i zastupaju stavove različite od stavova vlasti sa kojima inače mogu sarađivati.

Civilno društvo je visoko pozicionirano u procesu pristupanja EU i proširenju regionalne saradnje. Kao što je navedeno u Smernicama Generalnog direktorata za proširenje o podršci EU civilnom društvu u zemljama proširenja, 2014-2020, zemlja koja želi da se pridruži EU treba da ima odgovarajuće pravno, sudske i administrativne okruženje za ostvarivanje slobode izražavanja, okupljanja i udruživanja. Ovo uključuje prava OCD-a, kao što su оформљени, transparentni i nediskriminujući postupci registracije, slobodan i nezavisan rad i saradnja među građanima i odsustvo nesrazmernog ili neopravданog upitanja države.

Pogodno pravno i finansijsko okruženje je neophodno kako bi se omogućilo sprovođenje ovih prava u praksi. U većini država članica EU, zakonodavstvo pruža beneficije OCD-ima koji se bave aktivnostima za koje se smatra da su od javnog interesa; ovo se može postići poreskim olakšicama za privatne donacije, članarine i filantropiju. Drugi obezbeđuju direktno, javno finansiranje.

Osim toga, učešće civilnog društva je ključni faktor u osiguravanju kvalitetnog sveobuhvatnog zakonodavstva i razvoju održivih politika koje odražavaju potrebe ljudi i koje prihvataju one koje ih najviše zanimaju. Ovo se takođe odnosi na reforme koje zemlja treba da sproveđe da bi se kvalifikovala za članstvo u EU. Od presudne važnosti je postojanje odgovarajućih struktura i mehanizama za saradnju civilnog društva sa javnim institucijama, kao i slobodni, jasni i dostupni tokovi informacija o pitanjima od javnog interesa kroz strukturisane trajne mehanizme.

Ova uporedna analiza obuhvata i pregled za 6 ekonomija Svetske banke (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*⁴ Crna Gora, Severna Makedonija, Srbija) mera politike i institucionalnih formi i/ili mehanizama za podršku saradnji između vlade i organizacija civilnog društva u različitim sektorima, modaliteti i transparentnost finansiranja organizacija civilnog društva sa posebnim naglaskom na lokalni/opštinski nivo i primerima lokalno finansiranih inicijativa civilnog društva. Albanija, Severna Makedonija, Crna Gora i Srbija su kandidati za članstvo u EU, dok su Bosna i Hercegovina (BiH) i Kosovo* potencijalni kandidati.

⁴ Ovo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde (MSP) o proglašenju nezavisnosti Kosova ”.

Ova studija koju je objavio BNLD služi kao vodič prilagođen korisnicima za lokalne NVO praktičare, omladinske radnike i aktiviste koji su spremni da se uključe u promociju lokalne demokratije, edukaciju za aktivno građanstvo i principe dobre lokalne uprave.

2. ALBANIJA

2.1 Nacionalni pravni i politički okvir za saradnju između OCD-a i vlade

2.1.1. Pravni okvir

Organizacija i funkcionisanje OCD-a u Albaniji regulisani su Zakonom o neprofitnim organizacijama⁵. Članom 12. zakona predviđeno je da se podela neprofitnih organizacija prema Zakonu u zavisnosti od mesta registracije, neprofitne organizacije dele se na: 1. lokalne neprofitne organizacije: Lokalne neprofitne organizacije su one koje su uspostavljene, priznate i registrovane kao takave prema albanskom zakonu. Lokalne neprofitne organizacije mogu osnovati svoje filijale u centru ili u bilo kojoj drugoj teritorijalno-administrativnoj jedinici Albanije.

Zakon o registraciji neprofitnih organizacija⁶, član 3. zakona propisuje da su udruženja, fondacije i drugi oblici neprofitnih organizacija koji mogu obavljati svoju delatnost i steći kvalitet pravnog lica tek nakon registracije na sudu izričito naznačeni po zakonu. Iako se pravno okruženje za OCD-e u Albaniji jasno odnosi na registraciju i rad OCD-a, procesi registracije, izmene statuta i brisanje OCD-a su centralizovani, birokratski, dugi i skupi, posebno za OCD-e izvan Tirane⁷. Prema izveštaju Partnera Albanije za promene i razvoj (PA) iz 2019. godine pod naslovom „Procena kapaciteta i potreba za OCD-ima u Albaniji“, 61 odsto organizacija radi na nacionalnom nivou, a 42 odsto na lokalnom nivou⁸.

Centralni deo zakonodavnog okvira koji omogućava učešće OCD-a u donošenju odluka je Zakon br. 146/2014 „O javnom obaveštavanju i konsultacijama“. On reguliše proces javnih konsultacija utvrđujući odgovornosti javnih institucija kako bi se omogućio doprinos javnosti, organizacija civilnog društva i drugih interesnih grupa u procesu donošenja odluka o zakonima, nacionalnim i lokalnim strateškim dokumentima i drugim pitanjima javne politike. Postupci konsultacija i preporuka albanske skupštine uglavnom se zasnivaju na pravnim zahtevima Zakona o javnim konsultacijama⁹, ali se zasnivaju na njihovom „Manual i Pjesëmarrjes së Publikut në Procesin Vendimmarrës të Kuvendit“ (Priručnik za učešće javnosti u procesu donošenja odluka Skupštine). Komunikacija između OCD-a i skupštinskih odbora je olakšana se posredstvom parlamentarnog koordinatora.

Da bi se podržao razvoj OCD-a i uspostavila održiva institucionalna saradnja između albanske vlade i OCD-a, doneta su dva zakona: Zakon br. 10093/2009, „O organizaciji i funkcionisanju 10093/2009, za civilno društvo“. Primarni cilj Agencije je usmeravanje sredstava od vlade i donatora prema OCD -ima putem poziva za subvencije. Njime upravlja devetočlani nadzorni odbor od kojih je pet članova iz civilnog društva, dok ostala četiri vladina zvaničnika imenuje Veće ministara.

⁵ br. 8788/2001

⁶ Zakon br. 122-05

⁷ 2019 Indeks održivosti Organizacije civilnog društva za Albaniju (2020), USAID, ICNL, fhi360, IDM (<https://idmalbania.org/csosi-usaid-report-for-albania/>).

⁸ Ibid,

⁹ Zakon 146/2014 o obaveštavanju i javnim konsultacijama

Agencija za podršku civilnom društvu (APCD) je glavna nacionalna institucija čiji je cilj podrška institucionalnom razvoju civilnog sektora i ostaje primarni izvor finansiranja OCD-a od strane vlade. Prioritetne oblasti APCD-a za finansiranje 2021. godine uključuju: psihosocijalnu podršku, evropske integracije; antikorupcijsko i javno pravno obrazovanje, zaštita životne sredine i integrirani razvoj, podrška malim i srednjim preduzećima.

Nacionalni savet za civilno društvo (NSCD)¹⁰ predstavlja glavnu strukturu za dijalog i saradnju između civilnog društva i javnih institucija. NSCD je konsultativno telo koje pomaže vladu u razvoju civilnog sektora. NSCD i Plan doprinose daljoj regulaciji i razvoju civilnog društva u Albaniji.

Prema Indeksu održivosti OCD-a koje je izradio USAID za 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupan indeks održivosti OCD-a¹¹ za OCD u Albaniji za 2019. godinu iznosi: 3.7. (pravno okruženje: 3.7). Prema podacima Osnovnog suda u Tirani, do kraja 2019. godine bilo je registrovano 11.739 OCD.

Izveštaj Evropske komisije za Albaniju 2020: Civilno društvo¹²: Zakon o Nacionalnom savetu za civilno društvo treba izmeniti kako bi odražavao promene u resorima ministara i obezbedio odgovarajuću zastupljenost u Savetu. Potrebni su značajni napori kako bi se osigurale smislene i sistematske konsultacije sa civilnim društvom kao deo inkluzivnog političkog dijaloga za reforme. Ovi napori bi trebalo da uključuju sveobuhvatne povratne informacije i mehanizme za praćenje. Finansijska održivost organizacija civilnog društva ostaje izazov zbog nepovoljnih fiskalnih i pravnih okvira.

Ostali zakonski propisi koji regulišu rad OCD-e¹³ su: Zakon o NPO-u; Zakon o registraciji NPO-a; Nacionalni računovodstveni standard za NPO; Građanski zakonik Albanije; Zakon o pravu na informisanje; Zakon o obaveštavanju i javnim konsultacijama, Zakon 45/2016 „O volontiranju.

Plan vladine politike ka povoljnijem okruženju za razvoj civilnog društva 2019-2023 - revidirana verzija prethodnog Plana 2015-2018 - predstavlja glavni dokument politike za razvoj i saradnju sa civilnim društvom. Plan uključuje 42 postupka koje vlada treba da sproveđe poput poboljšanja Zakona o volontiranju i uvođenja državnih šema finansiranja volonterskih programa koje vode OCD-i.

¹⁰ Zakon 119/2015 „O osnivanju i funkcionisanju Nacionalnog saveta za civilno društvo“

¹¹ Bavi i napretkom i zastojima u sedam ključnih komponenti ili „dimenzija“ održivosti sektora civilnog društva: pravnim okruženjem, organizacionim kapacitetima, finansijskom sposobnošću, propagiranjem, pružanjem usluga, sektorskom infrastrukturom i javnim imidžom.

¹² RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Albanija 2020. Izveštaj koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom odboru i Komitet regionala 2020. Komunikacija o politici proširenja EU

¹³ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

2.1.2. Mehanizmi finansiranja

Odlukom Veća ministara br. 1679, od 24.12.2008. godine, „O kriterijima i procedurama utvrđivanja statusa neprofitnih organizacija podobnih za javno finansiranje“, utvrđeno je da se neprofitna organizacija može prijaviti za sticanje podobnosti za status javnog finansiranja samo ako radi u sektoru obrazovanja, javnog zdravlja i ekonomskog razvoja sa ciljem pružanja usluga osobama kojima je to potrebno¹⁴.

Agencija za podršku civilnom društvu (APCD): je glavna institucija na nacionalnom nivou koja pruža finansijsku podršku OCD-ima. Mandat APCD-a je da podrži institucionalni razvoj civilnog društva u zemlji, obezbedi finansiranje sektorskih inicijativa u skladu sa svojom strategijom osmišljenom kroz konsultativni proces sa sektorom, i da obezbedi sufinansiranje projekata koje finansira EU¹⁵. APCD ima jasne propise putem kojih se čitav process objavljivanja subvencionisanja i odabira podržanih projekata sprovodi.

Drugi izvor javnih sredstava za OCD-e je Ministarstvo kulture, koje godišnje raspisuje jedan poziv za podnošenje predloga pozivajući pojedince i OCD-e da podnesu predloge projekata iz oblasti umetnosti, kulture i kulturnog nasleđa.

Kako je predviđeno Zakonom 39/2019 „O upravljanju zaplenjenom i konfiskovanom imovinom” Agenciji za upravljanje zaplenjenom i konfiskovanom imovinom dozvoljeno je da napravi poseban fond koji je odobren od strane Ministarstva finansija i privrede koji distribuira i dodeljuje entitetima i OCD-ima.

2.2 Modaliteti saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti i uključivanje OCD-a u proces identifikacije i utvrđivanja prioriteta opština

Kao što je navedeno u izveštaju Evropske komisije (EK) za Albaniju za 2020. godinu, jedinicama lokalne samouprave još uvek nedostaju dovoljna finansijska sredstva, a i njihova fiskalna autonomija je takođe u opasnosti, jer većina njihovog budžeta zavisi od nacionalnih transfera¹⁶. Osim toga, izveštaj naglašava nedovoljan nivo javnih sredstava za podršku aktivnostima OCD-a, posebno za socijalne usluge.

Regionalni program za lokalnu demokratiju (ReLOaD) pokrenuo je važanu novu šemu subvencionisanja kako bi podržao lokalne organizacije da se uključe u partnerstvo sa lokalnim samoupravama. ReLOAD namerava da replicira i održi transparentan, razvojno orijentisan pristup zasnovan na projektima prilikom finansiranja OCD-a iz opštinskih budžeta. OCD-i koji koriste subvencije se ohrabruju da implementiraju projekte koji se odnose na lokalne razvojne strategije.

¹⁴ Učešće civilnog društva u donošenju odluka u Albaniji, pripremio za VFD Albanija Institut za demokratiju i posredovanje u Albaniji (IDP), 2020

¹⁵ Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu za proširenje, 2014-2020 za period 2018-2019, PRILOG 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA : Albanija

¹⁶ Izveštaj Evropske komisije (2020) Albanija 2020.

OCD-i se sve više uključuju u pružanje raznolikih socijalnih usluga širokom spektru korisnika, iako nisu podržane od svog pravnog okruženjanja. OCD-i su pokazali da imaju ključnu ulogu prilikom reagovanja u hitnim slučajevima tokom smrtonosnog zemljotresa novembra 2019. i pandemije COVID-19.

2.3 Primeri postojećih praksi (rezultati istraživanja)

Prema istraživanju koje je sprovedeno u okviru ovog projekta u vezi sa uključivanjem OCD-a u identifikaciji i utvrđivanju prioriteta opština, opština Valona je navela da su OCD-i aktivno uključeni u pripremu strategija i akcionih planova opštine, definisanju prioriteta sektorskih programa opštine i u budžetskom procesu. Za 2021. će putem javnog poziva podržati OCD-e u ukupnom iznosu od 1500 evra.

Opština je navela da će autsorovati pružanje lokalnih usluga OCD -ima, posebno što se tiče delatnosti vezanih za akcioni plan za mlade, praznike za siročad i starije osobe, kao i za obuku žena u ruralnim područjima (prevoz).

3. BOSNA I HERCEGOVINA

3.1 Nacionalni pravni i politički okvir za saradnju između OCD-a i vlade

3.1.1 Pravni okvir

Bosna i Hercegovina je decentralizovana država, sastavljena od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republike Srpske (RS). Osim toga, područje Brčkog ima poseban status kao poseban distrikt.

Pravni okvir za organizacije civilnog društva u Bosni i Hercegovini, registracija i aktivnosti OCD-a uređeni su Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH koji postoji na državnom nivou i u entitetima (FBiH 2002; RS 2001¹⁷), kao i u Brčko distriktu (2002). Pošto zakon definiše OCD-e kao udruženja građana i fondacije, svako fizičko ili pravno lice može osnovati udruženje ili fondaciju u skladu sa Ustavom i zakonodavstvom.

Zakon o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine¹⁸ propisuje oblike osnivanja tela civilnog društva. Zakon priznaje dva organizaciona oblika OCD/NVO: udruženje i fondaciju. Prema članu 2., „Udruženje u smislu ovog zakona predstavlja bilo koji oblik dobrovoljnog udruživanja tri ili više fizičkih ili pravnih lica, u bilo kojoj kombinaciji, radi unapređenja i ostvarivanja zajedničkog ili opšteg interesa ili cilja u skladu sa Ustavom i zakonom, a čija osnovna svrha neće biti sticanje profita“. Fondacija je pravno lice koje nema svoje članstvo, a čiji je cilj upravljanje određenom imovinom u javnom interesu ili u dobrotvorne svrhe.

Usled kompleksnog uređenja države, registracija i svakodnevni rad OCD-a su složeni. Član 28. Zakona propisuje da matične knjige udruženja i fondacija vodi Ministarstvo u skladu sa odredbama i da je matična knjiga otvorena za javnost. Svaki pojedinac, lično ili putem mejla, može zatražiti kopiju bilo kojeg unosa iz matične knjige ili dokumenta iz spisa zahteva u skladu sa odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama u Bosni i Hercegovini. OCD-i se mogu registrovati na državnom ili samo na entitetskom nivou.

Registracija na državnom nivou je moguća bez obzira na lokaciju organizacije. OCD-i registrovani na entitetskom nivou mogu ometati aktivnosti u drugim entitetima, posebno ako je OCD uključena u zapošljavanje ljudi u drugom entitetu (zbog problema sa različitim poreskim vlastima).

Na entitetskom nivou, kako je navedeno u članu 33. Zakona o udruženjima i osnivanju Republike Srpske, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave je dužno voditi registar udruženja i fondacija osnovanih na teritoriji Republike Srpske¹⁹.

Što se tiče zakonske obaveze JLS-a da ima lokalni registar OCD-a, Zakon o udruženjima i fondacijama Federacije Bosne i Hercegovine utvrđuje pravilo u članu 26. precizirajući da li udruženje radi u jednom ili više kantona. Matičnu knjigu udruženja vodi Federalno

¹⁷ U Republici Srpskoj rad udruženja i fondacija ranije je bio regulisan Zakonom o legatima, fondovima i fondacijama iz 1990. godine i Zakonom o udruženjima građana iste godine. Narodna skupština RS usvojila je Zakon o udruženjima i fondacijama septembra 2021.godine.

¹⁸ (Službeni glasnik BiH, broj 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/18)

¹⁹ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyril/Vlada/Ministarstva/muls/Pages/default.aspx#collapse8>

ministarstvo ako je statutom udruženja predviđeno da udruženje deluje na teritoriji dva ili više kantona. Ako je statutom predviđeno da udruženje deluje na teritoriji jednog kantona, matičnu knjigu udruženja vodi kantonalni organ. Udruženje ili fondacija stiže pravni subjektivitet od dana upisa u registar.

Grad Prijedor, na dobrovoljnoj osnovi, u okviru Odeljenja za društvene delatnosti, vodi evidenciju OCD -a koje imaju sedište i deluju na području grada Prijedora²⁰.

Na državnom nivou, tela odgovorna za bavljenje civilnim društvom su Sektor civilnog društva u okviru Ministarstva pravde BiH i Savetodavno telo Veća ministara BiH za saradnju sa nevladinim organizacijama. Kao što je navedeno u članu 8. Zakona o udruženjima i fondacijama, udruženje ili fondacija upisuje se u Matičnu knjigu udruženja ili Matičnu knjigu fondacija koju vodi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: : Ministarstvo). Postupak za registraciju i prestanak rada udruženja ili fondacije vodi se prema njegovim odredbama i Zakona o upravnom postupku.

Decembra 2019. godine bilo je ukupno 27.195 pravnih organizacija, koje čine udruženja i fondacije, u zajedničkom registru OCD -a koji vodi Ministarstvo pravde BiH²¹. Prema Indeksu održivosti organizacija civilnog društva USAID -a za 2019. godinu za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupni indeks održivosti OCD-a²² u Bosni i Hercegovini za 2019. godinu iznosi: 3,8 (pravno okruženje: 3,4).

Izveštaj Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu 2020: Civilno društvo²³: Zakonodavstvo o slobodi udruživanja uglavnom je u skladu sa standardima i generalno se podržava.

Međutim, aktivisti koji se bave osetljivim pitanjima bili su izloženi pretnjama, verbalnom zlostavljanju i fizičkim napadima. Raspodela javnih sredstava nije u potpunosti transparentna i nepristrasna. Samo nekoliko opština ima propise za transparentno finansiranje organizacija civilnog društva koje se zasnivaju na jasno definisanim kriterijumima i zahtevaju alate za praćenje i evaluaciju. Okvir za transparentno finansiranje civilnog društva potreban je u celoj zemlji. Zakonodavstvo o slobodi mirnog okupljanja mora biti usklađeno širom zemlje i usklađeno sa evropskim standardima, posebno u pogledu osnova za ograničenja i odgovornosti organizatora... Zakonodavstvo o javnim konsultacijama je neujednačeno u celoj zemlji i ne postoji strateški okvir za saradnju sa civilnim društvom. Ostaje da se obezbede smislene i sistematske konsultacije. Veće ministara treba usvojiti Povelju o saradnji sa organizacijama civilnog društva iz 2017. godine, posebno razvijanjem redovne saradnje i konsultacija.

²⁰ <https://www.prijedorgrad.org/sr-EU/grad-nvo.html>

²¹ Balkanska razvojna mreža civilnog društva, Matrica praćenja povoljnog okruženja za razvoj civilnog društva Državni izveštaj za Bosnu i Hercegovinu 2019. godinu

²² Bavi se napretkom i zastojima u sedam ključnih komponenti ili „dimenzija“ održivosti sektora civilnog društva: pravnim okruženjem, organizacionim kapacitetima, finansijskom sposobnošću, propagiranjem, pružanjem usluga, sektorskom infrastrukturom, i javnim imidžom.

²³ RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izveštaj Bosna i Hercegovina 2020. koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Odboru regiona

Sporazum o saradnji između vladinog i nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini koji je Veće ministara²⁴ potpisalo 2017. godine krovni je dokument koji reguliše saradnju sa nevladnim organizacijama²⁵. Dokument pruža okvir koji ukazuje na zajedničke obaveze Veća ministara na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, od opština do državnog nivoa:

- (1) Uspostavljanje savetodavnog tela za saradnju sa organizacijama civilnog društva
- (2) Jačanje uloge Sektora za pravnu pomoć i razvoj civilnog društva kao dodirne tačke Veća ministara za saradnju sa organizacijama civilnog društva,
- (3) Usvajanje strategije razvoja civilnog društva,
- (4) Osiguravanje transparentnosti finansiranja udruženja i fondacija, i
- (5) Jačanje uloge civilnog društva u procesu evropskih integracija²⁶.

Savetodavno telo²⁷ sastoji se od sedam članova čiji je zadatak da stvore, nadgledaju i implementiraju javne politike kako bi stvorili podsticajnu zakonsku, institucionalnu i finansijsku sredinu za nevladine organizacije u BiH²⁸. Poslovnik o radu Savetodavnog tela Veća ministara BiH za saradnju sa nevladnim organizacijama usvojen je početkom decembra 2020. godine.

Opština Zavidovići je 2007. godine potpisala Sporazum o saradnji između vladinog i nevladinog sektora²⁹. Opština Zavidovići poseduje registar svih organizacija civilnog društva. Registar postoji u Službi za upravljanje društvenim delatnostima i opštu upravu, ali nije objavljen na veb stranici. Poslednji registar (adresar) udruženja dostupan na mreži je adresar koji je izdala Ambasada lokalne demokratije Zavidovići iz 2012.³⁰.

Na nivou RS postoji Strategija razvoja lokalne uprave i samouprave 2017-2021³¹ koja predviđa saradnju između vlada i civilnog društva.

Prema Zakonu o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, udruženja i fondacije imaju svoje akte i tela. Najčešće zone saradnje su u sledećim oblastima: zapošljavanje, poljoprivreda, ekonomija, turizam, zdravstvo, obrazovanje, ekologija, kultura, socijalna zaštita, ljudska prava, jačanje demokratskog društva i sport. Saradnja je uglavnom u obliku projekata, konsultacija i učešća u razvoju strateških dokumenata.

²⁴ (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine) br. 5, s. 12).

²⁵ Ugovor je dostupan na: www.civilnodrustvo.ba/files/docs/SPORAZUM_Vijece_ministara_i_NVO.doc

²⁶ Bosna i Hercegovina je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom u junu 2008. godine i u svojoj preambuli ovaj sporazum jasno naglašava potrebu za većim uključivanjem civilnog društva u proces evropskih integracija. Funkcionalni dijalog sa predstavnicima civilnog društva i učešće građana u procesu kreiranja i implementacije javnih politika važan je element procesa evropskih integracija. Bosna i Hercegovina je podnela zahtev za članstvo u Evropskoj uniji i time se obavezala na jačanje ovih principa.

²⁷ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine 89/18

²⁸ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

²⁹ Sporazum između opštinskog Saveta, gradonačelnika i NVO-a, Službeni glasnik broj 7/07

³⁰ <https://ida-zavidovici.org/activities/democracy-and-participation/item/52-address-book-of-associations-in-zavidovici>

³¹ Službeni glasnik Republike Srpske 73/17

3.1.2 Mehanizmi finansiranja

U BiH postoji zakon o budžetima koji reguliše finansijsku podršku države. Svaki kanton, kao i entiteti i države imaju zakone o finansijskoj podršci. Opštine takođe predviđaju finansiranje OCD-a u svojim budžetima. Podrška institucionalnom razvoju projekata organizacija civilnog društva i sufinansiranje projekata koje finansira EU regulisana je Zakonom o budžetu

Postoji mehanizam distribucije javnih sredstava za OCD-e na nacionalnom nivou koji je decentralizovan kroz sva ministarstva sa posebnim procedurama. Državne institucije koje podržavaju finansiranje nevladinih organizacija najčešće dodeljuju sredstva putem javnih poziva za podnošenje predloga finansiranja, uključujući ih u redovne budžete ili putem javnih nabavki.

Budžet opštine Zavidovići³² pedviđa poseban Transfer putem kojeg se finansiraju organizacije civilnog društva na lokalnom nivou.

Raspodela sredstava zavisi od nivoa ovlašćenja i od institucije koja dodeljuje javna sredstva. Iznos sredstava planiran za dodeljivanje OCD-ima određuje nivo vlasti- ministarstva i načelnici opština koji imaju ovlašćenje za njihovu raspodelu. Glavno pitanje raspodele javnih sredstava je poštovanje procedura sredstava prikupljenih putem lutrije a koje se dele u humanitarne svrhe.

Mnoge organizacije civilnog društva finansira Veće ministara (nacionalni nivo), od entiteta (Federacija BiH i RS), do kantona. Ministarstva koja dodeljuju sredstva za takve namene objavljaju uslove za njihovu raspodelu putem javnih oglasa za OCD-e.

Gradsko veće Mostara je 2006. godine donelo Odluku o postupku i kriterijima podobnosti za dodelu bespovratnih sredstava fizičkim licima i OCD -ima u skladu s budžetom grada Mostara (u dalnjem tekstu „Odluka“). Prateći stavke Odluke, bespovratna sredstva će se dodeljivati putem Javnog poziva za projekte od posebne važnosti za grad Mostar i njegove građane.

Grad Mostar redovno obezbeđuje sredstva za različite OCD-e poput organizacija koje su povezane sa veteranima građanskog rata (12 ukupno), Saveta za omladinu grada Mostara OCD-i povezani sa manjinama (e.g. Romi, Jevreji, ...), OCD-i koji sa odnose na socijalnu zaštititu (njih 15 na osnovu budžeta grada Mostara za 2021. godinu).

Sve institucije Veće ministara moraju poštivati Pravilnik o finansiranju i sufinansiranju projekata od javnog interesa udruženja i fondacija. Pravilnik propisuje opšta načela,

³² Svi podaci su iz budžeta opštine Zavidovići, broj: 02-11-2944/20

kriterijume, postupak raspodele sredstava i ugovaranja sredstava iz budžeta BiH za projekte u oblastima od javnog interesa koje sprovode udruženja i fondacije³³.

U gradu Prijedoru postoji Ugovor o saradnji i partnerstvu potpisani između OCD -a i grada Prijedora (Službeni glasnik opštine Prijedor 03/06)

Na osnovu ovog dokumenta, Gradska uprava svake godine raspisuje javni poziv za finansiranje ili sufinansiranje projekata nevladinih organizacija. Poziv se raspisuje u skladu sa Pravilnikom o kriterijumima, načinu i postupku raspodele sredstava udruženjima i fondacijama (Službeni glasnik grada Prijedora 05/18)

Uprava grada Prijedora je 2021. godine donela Odluku o učešću u finansiranju na godišnjem nivou Saveta omladine Prijedor (Službeni glasnik grada Prijedora 03/21), član 1.

3.2 Modaliteti saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti i uključivanje OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština

Postojeće zakonodavstvo različitih nivoa pruža mogućnost saradnje između javnih institucija i predstavnika organizacija civilnog društva na relevantnim nivoima tela koja se bave donošenjem odluka, ali ne postoji nikakva zakonska obaveza za JLS da ima strategiju saradnje sa OCD-ima na lokalnom nivou. Međutim, mnoge opštine imaju sporazum između gradskih uprava i lokalnih OCD-a gde je definisan participativni pristup, polja saradnje itd.

Grad Mostar nije imao zakonsku obavezu da potpiše Strategiju saradnje sa lokalnim OCD -ima. Međutim, 2012. godine potpisana je Memorandum o saradnji između grada Mostara i lokalnih OCD -a, zasnovan na nekoliko principa dobre saradnje.

Lokalne vlasti grada Mostara mogu delegirati lokalnim OCD -ima određene poslove koje prate odgovarajuća finansijska sredstva. Ovo se može posmatrati kao autsorsing. (Član 3. Memoranduma o saradnji između grada Mostara i lokalnih OCD-a).

S druge strane, lokalni OCD-i imaju obavezu, između ostalog, da pomažu i obezbede stručnjake radi sprovođenja zajedničkih projekata s gradom Mostarom (član 8. Memoranduma o saradnji između grada Mostara i lokalnih OCD-a).

³³ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja povoljnog okruženja za razvoj civilnog društva izveštaj o zemlji za Bosnu i Hercegovinu 2019

Integrисана развојна стратегија 2014-2024 ključни је документ стратешког планирања града Пrijedora у којем представници локалних OCD-а учествују у развојној фази. У процес изrade Акционог плана за одрживо управљање енергијом на територији града Prijedora и најновијег документа Краткорочни акциони план за смањење загађења ваздуха у граду Prijedorу (Слуžbeni гласник града Prijedora 08/ 21), били су укључени и представници relevantnih организација³⁴.

У области младих, велика већина активних омладинских организација чланови су локалног Савета младих, а њихови представници активни су чланови одбора за питања младих, које imenuje Skupština opštine (Слуžbeni гласник града Prijedora 03/21)

Pредставници Омладинског Савета су такође били укључени приликом креирања Омладинске Политике за град Prijedor 2018-2022 која је у складу са Омладинском Политиком Републике Српске 2018-2022³⁵.

У Закону о управи и самонадзори Републике Српске³⁶, члан 111. stav (4) navodi se: Organi jedinice локалне самонадзоре спроводе јавну расправу о накарту статута, накарту одлуке о буџету и о другим актима утврђеним законом и статутом.

Opština Zavidovići osniva radna tela i komisije sastavljene od stručnjaka iz opštine, ali i iz organizacija civilnog društva. Opština Zavidovići aktivno sarađuje sa organizacijama civilnog društva koje su od javnog interesa na području opštine Zavidovići. Saradnja se ogleda u redovnom funkcionisanju javne kuhinje, projektima za socijalno ugrožene kategorije, aktivnostima za mlađe - rekreacionim centrima, obeležavanjem javnih događaja, značajnih datuma i kulturno -istorijskih događaja.

Opština Zavidovići koristi konsultantske usluge за стратешка dokumenta. Opština Zavidovići takođe poverava пруње услуга организацијама civilnog društva у виду туристичке промociје, организовања различитих догађаја, сарадње са диспором, учеšћа у буџетирању. Opština Zavidovići користи и друге стручне услуге - веštačење, анализу, reviziju, узорковање итд.

3.3 Primeri postojećih praksi (rezultati istraživanja)

Prema истраживању спроведеном у оквиру овог пројекта у вези са укључивањем OCD-а у идентификацију и утврђивање prioriteta општина:

- Opština Zavidovići је навела да су OCD-и активно укључени у припрему стратегија и акционих планова општине, у дефинисање prioriteta секторских програма у општини и у

³⁴ https://www.prijedorgrad.org/files/sadrzaj/S4216_Akcionii%20plan%20za%20odrivo%20upravljanje%20energijom%20SEAP.pdf

³⁵ https://www.prijedorgrad.org/files/sadrzaj/S4323_Omladinska%20politika.pdf

³⁶ (<https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-lokalnoj-samoupravi.html>)

budžetski proces. Za 2021. će putem javnog poziva podržati OCD-e u ukupnom iznosu od 17.010,00 EUR.

- Opština Mostar je navela da su OCD-i aktivno uključeni u pripremu strategija i akcionih planova opštine, u definisanju prioriteta sektorskih programa u opštini i u budžetskom procesu. Za 2021. godinu putem javnog poziva podržaće OCD-e u ukupnom iznosu od 65.000 EUR.
- Grad Prijedor je naveo da su OCD-i aktivno uključeni u pripremu strategija i akcionih planova opštine, u definisanju prioriteta sektorskih programa u opštini i u budžetskom procesu. Za 2021. godinu putem javnog poziva podržaće OCD-e u ukupnom iznosu od 158.756,13 EUR.

4. KOSOVO*

4.1 Nacionalni pravni i politički okvir za saradnju između OCD-a i vlade

4.1.1 Pravni okvir

Nevladine organizacije na Kosovu*, deo civilnog društva, osnovane su u skladu sa Zakonom o slobodi udruživanja u nevladine organizacije³⁷. Postoje različite vrste nevladinih organizacija koje ovaj zakon priznaje, kao što su udruženja, fondacije i instituti. Od decembra 2019. godine, bilo je 10.110 lokalnih NVO-a - izraz koji se koristi na Kosovu* za opisivanje udruženja i fondacija - registrovanih pri Odeljenju za NVO (ONVO) u Ministarstvu javne uprave³⁸.

U decembru 2018. godine, Ministarstvo za lokalnu upravu je usvojilo Uredbu o minimalnim standardima za javne konsultacije³⁹ na lokalnom nivou. Uredba ne definiše posebne standarde, rokove ili mehanizme implementacije, ali postavlja glavne principe na kojima bi se mogli razvijati dalji mehanizmi implementacije⁴⁰.

Vladina strategija za saradnju sa civilnim društvom 2019-2023⁴¹ predviđa implementaciju sledeća četiri strateška cilja kao i akcionog plana:

- Cilj 1. Povećati učešće civilnog društva u kreiranju politika;
- Cilj 2. Poboljšati regulatorni i institucionalni okvir za finansiranje održivosti programa i projekata OCD-a od javnog interesa;
- Cilj 3. Razviti prakse i procedure ugovaranja OCD-a za pružanje javnih usluga;
- Cilj 4. Povećati volontiranje u programima od javnog interesa.

Proces učešća u kreiranju politike definisan je dokumentom i platformom. Dokument koji naglašava važnost učešća zainteresovanih strana i javnosti je Uredba br. 05/2016 o minimalnim standardima za javne konsultacije⁴², dok platforma za javne konsultacije⁴³ omogućava javnosti i zainteresovanim stranama da iskažu svoj interes za učešće u procesu javnih konsultacija na godišnjoj osnovi, i kada se odgovarajući planovi dopunjaju ili menjaju⁴⁴.

Glavni dokument koji definiše finansiranje organizacija civilnog društva je Uredba mf - br - 04/2017 o kriterijumima, standardima i procedurama za javno finansiranje NVO-a⁴⁵. Mehanizmi finansiranja koji proizilaze iz ove uredbe primenjuju se na sve budžetske organizacije, bilo da se radi o centralnom ili lokalnom nivou uprave.

³⁷ Zakon br. 06/L –043 o slobodi udruživanja u nevladine organizacije, članovi 15, 16, 17 i 18. Zakon br. 06/L-043 o slobodi udruživanja u nevladine organizacije izmenjen je i stupio na snagu tokom drugog kvartala 2019.

³⁸ USAID Indeks održivosti OCD -a za Kosovo* za 2019. godinu

³⁹ Uredba (Ministarstvo finansija) - br - 04/2017 o kriterijumima, standardima i procedurama za javno finansiranje NVO-a

⁴⁰ Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, PRILOG 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA KRATAK PREGLED ZEMLJE: KOSOVO*

⁴¹ <https://zqm.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Strategjia%20ne%20tri%20guhe.pdf>

⁴² <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15036>

⁴³ <https://konsultimet.rks-gov.net/>

⁴⁴ Pogledajti član 12., stav 4, <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=15036>

⁴⁵ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=14831>

Organizacije civilnog društva pružaju usluge zajednici bez ikakve formalne prakse ili procedure koju usvajaju Vlada ili lokalne vlasti. Obično organizacije civilnog društva sarađuju sa državnim institucijama, vladom i opštinama putem memoranduma o razumevanju, prilikom pružanja usluga zajednicama ili prilikom sprovođenja projekata u svojim stručnim oblastima. Ipak, opština Peć je regulisala ovo pitanje svojim statutom, naglašavajući svoju podršku neprofitnim organizacijama koje sprovode aktivnosti u domenu usluga koje se pružaju u skladu sa odgovornostima opštine⁴⁶.

Savet za sprovođenje Vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom zajedničko je telo zaduženo za praćenje i izveštavanje o sprovođenju aktivnosti strategije. Kancelarija za dobro upravljanje u okviru Kancelarije premijera (KDU/KP), koja je Sekretarijat Saveta, takođe služi kao centralna jedinica Vlade za saradnju sa civilnim društvom.

Zakonodavstvo na nivou vlade dozvoljava, ali ne obavezuje vladu da pozove predstavnike OCD-a u tela za donošenje odluka i/ili savetodavna tela koja su osnovale javne institucije. Izuzetno, trebalo bi uspostaviti sektorske konsultativne odbore na opštinskom nivou koji će se sastojati od građana i civilnog društva, ali postoji samo nekoliko opština koje su ispunile ovu obavezu. Jedan broj nezavisnih ili savetodavnih tela ima posebne poslovne koji predviđaju učeće predstavnika civilnog društva, uključujući procedure odabira⁴⁷.

Prema Indeksu održivosti OCD-a USAID-a za 2019. godinu za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupan indeks održivosti OCD-a⁴⁸ na Kosovu* za 2019. godinu iznosi: 3.6. (pravno okruženje:3.4).

Izveštaj Evropske komisije za Kosovo* 2020: Civilno društvo⁴⁹: Zakon o slobodi udruživanja, usvojen u aprilu 2019. godine, uskladio je pravni okvir za OCD-a sa najboljim međunarodnim standardima i praksom. Strateški okvir za saradnju između vlade Kosova* i civilnog društva za period 2019-2023 je bio odobren februara 2019. godine, a koji je usledio nakon opsežnih konsultacija sa OCD-ima i širom javnošću. Na osnovu ovog strateškog okvira, uspostavljen je novi Vladin Savet za saradnju sa civilnim društvom koji je počeo sa radom jula 2019. godine. Javne konsultacije koje je pokrenula centralna vlada su postale učestalije, ali bi ih trebalo dodatno poboljšati lakšim pristupom podacima i redovnjim povratnim informacijama od javnih organa. Svest i promocija konsultativnih platformi od ključnog su značaja za proširenje angažmana OCD-a i građana. Transparentnost javnog finansiranja OCD-a treba dodatno poboljšati. Uprkos nekim poboljšanjima u poslednje dve godine, ograničeni kapacetet i lokalnih i centralnih vlasti da pravilno primene nove standarde transparentnosti i odgovornosti znači da je javno finansiranje OCD-a i dalje u opasnosti od korupcije i sukoba interesa. Lak pristup detaljnim informacijama o javnim sredstvima koje bilo koje javno telo isplaćuje OCD -ima trebalo bi da bude javno dostupan.

⁴⁶ Član 103. <https://kk.rks-gov.net/peje/wp-content/uploads/sites/24/2020/10/Statut-Br.01-2020-1.pdf>

⁴⁷ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Izveštaj o zemlji Kosovo* 2019

⁴⁸ Bavi se i napretkom i zastojima u sedam ključnih komponenti ili „dimenzija“ održivosti sektora civilnog društva: pravnim okruženjem, organizacionim kapacitetima, finansijskom sposobnošću, propagiranjem, pružanjem usluga, sektorskom infrastrukturom i imidžom javnosti.

⁴⁹ RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izveštaj Kosovo* 2020 koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Odboru regiona 2020 Saopštenje o politici proširenja EU.

Ostali zakoni koji su bitni za rad OCD-a⁵⁰ su: Zakon o slobodi udruživanja u nevladine organizacije; Zakon o pristupu javnim dokumentima; Strategija o saradnji Vlade i OCD-a 2019-2023; Uredba o minimalnim standardima za javne konsultacije; Uredba o kriterijumskim standardima i procedurama za finansiranje OCD-a.

4.1.2. Mehanizmi finansiranja

Uredba MF-NR-04/2017 uređuje kriterijume, standarde i procedure za raspodelu javnih sredstava za OCD-e. Njena implementacija je obavezna za institucije na centralnom i lokalnom nivou. Strategija saradnje vlade i OCD-a za 2019. do 2023. godine predviđa izgradnju šeme sufinansiranja iz EU fondova za OCD-e⁵¹.

Uredba je izgradila decentralizovani sistem raspodele javnih sredstava gde je svaka javna institucija odgovorna za raspodelu sopstvenih sredstava usklađenim sa svojim strateškim ciljevima i područjem delovanja. Uredba zahteva da se javna sredstva namenjena OCD-ima planiraju kroz posebne budžetske stavke u godišnjem državnom budžetu. Na zahtev, Ministarstvo finansija kreira posebne budžetske kodove za svaku javnu instituciju koja namerava raspodeliti javna sredstva. Ovo se odnosi na pripremu godišnjeg budžeta gde zahtevi prevazilaze planirani budžet. Stoga Ministarstvo finansija donosi konačnu odluku o prioritetnim oblastima za podršku. Međutim, od stupanja Uredbe na snagu, takvi kodeksi nisu stvorenici.

Uredba obavezuje svakog pružaoca javnih sredstava planiranje u okviru državnog godišnjeg budžeta u skladu sa svojim prioritetima, strateškim ciljevima i u konsultaciji sa organizacijama civilnog društva. Uredbom je određeno da se komisija za evaluaciju sastoji od pet članova, izabralih putem javnog poziva od kojih jedan treba da bude predstavnik OCD-a.

4.2 Modaliteti saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti i uključivanje OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština

Građani i organizacije civilnog društva imaju jednak i puna prava kada je u pitanju učešće u procesima kreiranja politika i donošenja odluka na lokalnom nivou uprave, kodifikovanih Ustavom, zakonima i podzakonskim aktima usvojenim na centralnom i lokalnom nivou uprave. Ustav izričito priznaje i podstiče učešće javnosti u procesima donošenja odluka opštinskih organa⁵². Ista prava dodeljena su Zakonom o lokalnoj samoupravi⁵³, Opštinskim statutom⁵⁴ i Opštinskom uredbom o transparentnosti⁵⁵.

⁵⁰ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

⁵¹ Balkanska razvojna mreža civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Izveštaj o zemlji za Kosovo* 2019

⁵² Član 124., stav 1 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=3702>

⁵³ Član 68., stav 68.1m stav 68.3 i član 73, stav 73.1, član 83., član 91, stavovi 1 and 2 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2530>

⁵⁴ Član 84. <https://kk.rks-gov.net/peje/wp-content/uploads/sites/24/2020/10/Statut-Br.01-2020-1.pdf>

⁵⁵ Član 10. i član 11. <https://kk.rks-gov.net/peje/wp-content/uploads/sites/24/2021/01/Rregullore-Komunale-Nr.04-2020.pdf>

Lokalne vlasti nemaju zakonsku obavezu da registruju nevladine organizacije, iako postoje mehanizmi koji neguju saradnju između opština i NVO-a. Na lokalnom nivou građani i civilno društvo predstavljeni su kroz konsultativne opštinske odbore koje je osnovala Skupština opštine, a koji su predviđeni Zakonom o lokalnoj samoupravi⁵⁶, i kroz opštinske komisije koje je osnovao gradonačelnik opštine. Opština Peć je regulisala učešće javnosti i drugih zainteresovanih strana u svom Statutu⁵⁷ i Uredbi o pravilima i procedurama⁵⁸.

S druge strane, opštine nemaju zakonske obaveze da izričito izveštavaju o saradnji sa civilnim društvom, mada bi se takvo izveštavanje moglo dogoditi kada gradonačelnik opštine dva puta godišnje izveštava Skupštinu opštine u vezi sa ekonomsko-finansijskim stanjem opštine⁵⁹. Izvršna vlast opštine, međutim, zakonski je obavezna da podnosi izveštaje o budžetskim troškovima, uključujući izveštavanje u domenu finansiranja organizacija civilnog društva.

4.3 Primeri postojećih praksi (rezultati istraživanja)

Prema istraživanju sprovedenom u okviru ovog projekta u vezi sa uključivanjem OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština, opština Peć je navela da su OCD-i aktivno uključeni u pripremu strategija i akcionih planova opštine, u definisanju prioriteta sektorskih programa u opštini i u budžetskom procesu.

⁵⁶ Pogledati član 73., stav 73.2.

⁵⁷ Član 45., stav 1, <https://kk.rks-gov.net/peje/wp-content/uploads/sites/24/2020/10/Statut-Br.01-2020-1.pdf>

⁵⁸ Pogledati član 51., stav 4 <https://kk.rks-gov.net/peje/wp-content/uploads/sites/24/2021/04/Rregullore-Nr.02-2021.pdf>

⁵⁹ Izveštaj o ekonomsko-finansijskom stanju opštine Peć je predviđen Zakonom o lokalnoj samoupravi, član 58. stav j, i Statutom opštine (Statut opštine Peć) član 51., stav 1.10

5. CRNA GORA

5.1 Nacionalni pravni i politički okvir za saradnju između OCD-a i vlade

5.1.1. Pravni okvir

Pravni okvir za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori donet je Zakonom o nevladinim organizacijama⁶⁰ koji priznaje udruženja i fondacije. Organizacione forme u Crnoj Gori slede građansko-pravnu razliku između udruženja (tj. organizacija sa članstvom) i fondacija (tj. Bez članova, organizacija zasnovanih na imovini).

Udruženje je definisano kao dobrovoljna neprofitna organizacija sa članstvom koju osnivaju fizička ili pravna lica, domaća ili strana, radi ostvarivanja javnih ili privatnih ciljeva (član 2. Zakona o nevladinim organizacijama). Nevladine organizacije su obavezne da se registruju u Ministarstvu javne uprave. Fondacija je definisana kao dobrovoljna neprofitna organizacija bez članova, osnovana sa ili bez imovine od strane fizičkih ili pravnih lica, domaćih ili stranih, radi ostvarivanja ciljeva od opšteg interesa (član 3. Zakon o nevladinim organizacijama). Strana nevladina organizacija definisana je članom 4. Zakona o nevladinim organizacijama.

Udruženja, fondacije i strane nevladine organizacije su pravna lica i kao takvima im je dozvoljeno da se bave širokim spektrom aktivnosti, pod uslovom da nisu izričito zabranjene zakonom. Fondacije moraju služiti javnoj koristi, dok udruženja mogu težiti obostranoj koristi ili javnoj koristi. NVO-i u statutu definišu svoju ključnu oblast rada, dok član 32. Zakona o NVO-u definiše listu prioritetnih oblasti od javnog interesa (ukupno 21 prioritetna oblast).

U Crnoj Gori postoji dostupan registar OCD -a, ali on ne pravi razliku između aktivnih OCD -a i onih koje postoje samo na papiru. Štaviše, ne postoji javno dostupan registar ili podaci o tome koliko je ljudi zaposleno u OCD-ima i o vrstama ugovora. Prema podacima dobijenim od Ministarstva javne uprave, januara 2020. godine je u Crnoj Gori bilo registrovano 5.389 udruženja, 208 fondacija i 119 stranih nevladinih organizacija⁶¹. Prema Strategiji za poboljšanje povoljnog okruženja za aktivnosti nevladinih organizacija, većina nevladinih organizacija angažovana je u oblastima kulture, zaštite ljudskih i manjinskih prava, umetnosti, institucionalnog i vaninstitucionalnog obrazovanja, poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i socijalne i zdravstvene zaštite.

Što se tiče javnih konsultacija sa OCD-ima, Vlada je 2018. godine usvojila Uredbu o izboru predstavnika OCD-a u radna tela državne uprave i sprovođenju javnih rasprava u pripremi zakona i strategija.

⁶⁰ Zakon o nevladinim organizacijama „Službeni glasnik Crne Gore“, broj 39/11 i 037/17

⁶¹ Indeks održivosti OCD-a za Crnu Goru iz 2019. godine.

Novi Savet za saradnju između državnih organa i OCD-a formiran je 2018. godine, sa 12 članova (6 iz Vlade i 6 iz OCD-a). OCD-i učestvuju u radnim telima, javnim raspravama i drugim oblicima i mehanizmima saradnje, ali su rezultati i uticaj njihovog rada ograničeni⁶².

U Januaru 2018. godine Crna Gora je usvojila Strategiju za poboljšanje podsticajnog okruženja za NVO-e 2018-2020 i Akcioni plan sa opštim ciljem da se „dodatno poboljša pravni i institucionalni okvir za rad NVO-a i da se ojača saradnja javne uprave i NVO-a u procesu stvaranja i sprovođenja javnih politika, poštujući njihove razlike, ali komplementarne uloge i odgovornosti u ovom procesu“. Zakonodavstvo zahteva da svaka radna grupa, savetodavno telo, konsultativno telo itd. uključi najmanje jednog predstavnika OCD-a, na osnovu određene procedure za transparentan izbor putem javnog poziva.

Prema USAID-ovom Indeksu održivosti OCD-a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupan indeks održivosti OCD-a⁶³ u Crnoj Gori za 2019. godinu je 4,0. (pravno okruženje:3.5).

Izveštaj Evropske komisije za Crnu Goru 2020: Civilno društvo⁶⁴ Opšti pravni i institucionalni okvir za slobodu izražavanja, udruživanja i okupljanja je uspostavljen. Zakon o nevladinim organizacijama, izmenjen 2017. godine, i njegova podzakonska akta, koja su definisala standardizovane i transparentnije državne mehanizme finansiranja, počela su da se primenjuju. Međutim, kapacitete za pokretanje i upravljanje šemama subvencija još uvijek treba poboljšati, a kapaciteti se razlikuju među ministarstvima. Aprila 2020. godine, Ministarstvo javne uprave pokrenulo je javne konsultacije za procenu primene zakona i osnovalo je radnu grupu u kojoj trećinu članova čine predstavnici nevladinih organizacija. Zakon o volontiranju tek treba da se usvoji. Preduzeti su dalji koraci za poboljšanje dijaloga o saradnji između javnih institucija i civilnog društva.

Drugi zakoni koji pored Ustava Crne Gore⁶⁵ i Zakona o nevladinim organizacijama koji regulišu rad NVO-a su: Zakon o porezu na prihod preduzeća⁶⁶ i Zakon o porezu na dodatu vrednost.

5.1.2. Mehanizmi finansiranja

Podrška vlade civilnom društvu definisana je Zakonom o nevladinim organizacijama. U njemu se navodi da će država obezbediti sredstva za programe i projekte od javnog interesa u iznosu od najmanje 0,3% godišnjeg tekućeg budžeta. Dodatno, 0,1% godišnjeg tekućeg budžeta biće izdvojeno za programe i projekte nevladinih organizacija u oblasti zaštite osoba sa

⁶² Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, ANEKS 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA KRATAK PREGLED ZEMLJE: CRNA GORA

⁶³ Bavi se napretkom i zastojima u sedam ključnih komponenti ili „dimenzija“ održivosti sektora civilnog društva: pravnim okruženjem, organizacionim kapacitetima, finansijskom sposobnošću, propagiranjem, pružanjem usluga, sektorskom infrastrukturom i javnim imidžom.

⁶⁴ RADNI DOKUMENT OSOBILJA KOMISIJE Izveštaj Crna Gora 2020 koji prati Komunikaciju Komisije Evropskog parlamenta, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Odboru regija 2020 Saopštenje o politici proširenja E

⁶⁵ [Skupština Crne Gore \(skupstina.me\)](http://skupstina.me)

⁶⁶ [Uprava prihoda](#)

invaliditetom. Još 0,1% godišnjeg tekućeg budžeta biće dato za sufinansiranje programa i projekata finansiranih iz fondova Evropske unije.

Od 2018. godine uveden je novi decentralizovani mehanizam raspodele sredstava iz državnog budžeta. Nove izmene i dopune Zakona o nevladim organizacijama jasno obavezuju ministarstva da organizuju sektorske konsultacije kako bi se konsultovale sve relevantne zainteresovane strane, uključujući OCD-e. Svako vladino ministarstvo konsultuje OCD-e o prioritetima finansiranja putem sektorskih analiza u kojima učestvuju predstavnici OCD-a.

Što se tiče mehanizama finansiranja, sve opštine imaju zakonsku obavezu da finansiraju NVO-e, ali ne postoji jedinstven mehanizam. Crna Gora još nije razvila bazu podataka o projektima OCD-a koji dobijaju javno finansiranje. Ipak, izveštaji pokazuju da je 15 od 17 ministarstava predložilo i dobilo sredstva iz državnog budžeta 2019. za projekte u 20 različitih oblasti od javnog interesa.

Treba napomenuti da je Crna Gora 2019. godine uvela zasebna sredstva za sufinansiranje projekata finansiranih od strane EU koje sprovode organizacije civilnog društva (OCD-i).

5.2 Modaliteti saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti i uključivanje OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština

Uredbom o izboru predstavnika OCD-a u radna tela državne uprave uređena je obaveza državnih organa da uključe predstavnike nevladinih organizacija u radna i savetodavna tela koja formiraju, na osnovu javnog poziva na svojoj veb stranici i portalu e-uprave. U Uredbi se navodi da javnu raspravu u pripremi zakona i strategija vode konsultativna tela, organizacije, udruženja i pojedinci u početnoj fazi izrade zakona ili strategije; i organizovanjem javne rasprave o tekstu nacrtu zakona ili strategije.

Najvažniji mehanizam saradnje civilnog društva i javnih institucija je Savet za saradnju državnih organa i nevladinih organizacija, formiran 2018. godine. Njegov glavni zadatak je da prati saradnju između vlade i OCD-a, posebno u smislu Strategije za poboljšanje povoljnog okruženja za rad OCD-a u Crnoj Gori 2018-2020., da neguje saradnju i da rešava pitanja i probleme koji se tokom saradnje javljaju⁶⁷.

Zakon o lokalnoj samoupravi propisuje obavezu opština da uključe NVO-e u radna tela i da ih konsultuju prilikom donošenja politika. Zakoni ne predviđaju posebnu obavezu lokalnih jedinica da sarađuju sa nevladim organizacijama u pružanju javnih usluga, ali imaju obavezu uključivanja građana u organe upravljanja javnim službama i obavezu saradnje pri uspostavljanju volonterskih službi.

⁶⁷ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva, Izvještaj o zemlji za Crnu Goru, 2019

Ne postoje zakonske obaveze za lokalnu samoupravu da usvoji lokalne strategije saradnje sa nevladinim sektorom, iako postoje obaveze definisane Zakonom o lokalnoj samoupravi⁶⁸ da sarađuju, konsultuju se i uključuju građane u radna tela i finansirane nevladinih organizacija.

Najčešće oblasti saradnje su lokalne inicijative, poput roditelja koji podržavaju decu sa poteškoćama u razvoju, povremeni projekti poput ličnih asistenata za osobe sa invaliditetom i gerijatrijska podrška starijim osobama i romskoj populaciji.

5.3 Primeri postojećih praksi (rezultati istraživanja)

Prema istraživanju sprovedenom u okviru ovog projekta u vezi sa uključivanjem OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština, u opštini Nikšić, OCD-i su aktivno uključeni u pripremu strategija i akcionih planova opštinskog veća za saradnju sa OCD-ima⁶⁹. OCD-i su takođe aktivno uključeni u definisanje prioriteta sektorskih programa u opštinskom Veću za saradnju sa OCD-ima. OCD-i su uključeni u proces planiranja budžeta, ne kao organizacioni oblik, već kao građani.

Što se tiče autsorovanja lokalnih usluga OCD-ima zbog malog broja licenciranih OCD-a u Nikšiću, saradnja je u domenu socijalne i dečije zaštite, SOS telefona za žene i decu žrtve nasilja, te Udruženja za pomoć osobama sa psihofizičkim oštećenjima Nikšića.

Opština Nikšić je 2021. godine objavila javni poziv za podršku OCD-ima i izdvojila 50000 EUR za planirane aktivnosti.

⁶⁸ Zakon o lokalnoj samoupravi „Službeni glasnik Crne Gore“, br. 2/18, 34/19 и 38/20

⁶⁹ Član 132. Statuta

6. SEVERNA MAKEDONIJA

6.1 Nacionalni pravni i politički okvir za saradnju između OCD-a i vlade

6.1.1 Pravni okvir

Pravni okvir za organizacije civilnog društva u Makedoniji⁷⁰ usvojen je Zakonom o udruženjima i fondacijama. Zakon uređuje način, uslove i postupak osnivanja, registracije i prestanka rada udruženja, fondacija, sindikata, organizacionih oblika stranih organizacija u Republici Makedoniji, raspoloživu imovinu, nadzor, statusne promene i status organizacija od javnog interesa. Broj registrovanih OCD-a povećao se u 2019. godini, a podaci iz Centralnog registra Severne Makedonije (CRSM) ukazuju na to da je počevši od juna 2019. bilo ukupno 15.476 registrovanih OCD-a, u poređenju sa 14.291 OCD-a u 2018. godini⁷¹.

Zakon sadrži nekoliko drugih odredbi koje poboljšavaju pravno okruženje i održivost NVO-a. Zakon takođe uvodi prava maloletnika da budu osnivači udruženja, mada samo pod određenim uslovima, ukida novčanu kaznu za organizacije koje ne obavestе Centralni registar da su postale članice sindikata ili međunarodne organizacije, uvodi odredbe koje imaju za cilj poboljšanje raspodele sredstava od države i organa lokalne uprave, uklanja zahtev za strane organizacije da dobiju odobrenje od Ministarstva spoljnih poslova ukoliko žele da osnuju podružnice.

Registracija udruženja nije obavezna, a pravila registracije su propisana i omogućavaju laku i blagovremenu registraciju. Centralni registar Republike Severne Makedonije (CRSM) je jedina institucija u kojoj je registracija dostupna u roku od 5 dana od dana podnošenja zahteva na papirnom obrascu (onlajn podnošenje još uvek nije dostupno za OCD-e). Zakonodavstvo sadrži određene odredbe o državnoj podršci institucionalnom razvoju, podršci projektima i sufinansiranju projekata koje finansira EU, obično ciljajući segmente ili podsektore civilnog društva. Nekoliko pravnih dokumenata pruža osnovu za decentralizovani mehanizam raspodele javnih sredstava OCD-u koji postoji sa velikim nedostacima. Ključni zakoni i podzakonski akti su LAF⁷², Zakon o izvršenju budžeta⁷³, Zakon o igrama na sreću i zabavnim igrama⁷⁴, Odluka o raspodeli prihoda od zabavnih i igara na sreću⁷⁵ Kriterijumi za raspodelu prihoda od igara na sreću i zabavnih igara, Kodeks dobre prakse za finansijsku podršku

⁷⁰ Zakon o udruženjima i fondacijama („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“ br.52/10, 135/11 i 55/16

⁷¹ Indeks održivosti OCD-a USAID -a za 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupni indeks održivosti OCD-a

⁷² Zakon o udruženjima i fondacijama („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 52/10, 135/11 and 55/16)

⁷³ Zakon o izvršenju budžeta Republike Severne Makedonije za 2019. godinu („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br.238/18)

⁷⁴ Zakon o igrama na sreću i zabavnim igrama („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br.24/11, 51/11, 148/11, 74/12, 171/12, 27/14, 139/14, 61/15, 154/15, 23/16 and 178/16).

⁷⁵ Svake godine usvaja se nova odluka prema Programu za finansiranje programskih aktivnosti nacionalnih organizacija osoba sa invaliditetom, njihovih društava i njihovih udruženja, udruženja za borbu protiv nasilja u porodici i Crvenog krsta Republike Severne Makedonije od prihoda od igara na sreću i zabavnih igara u 2019. godini („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 26/19).

udruženja i fondacija⁷⁶. Drugi zakoni takođe regulišu neke aspekte državne podrške u različitim oblastima, poput sporta, kulture, zdravlja itd.⁷⁷.

Tri glavne institucije i mehanizmi su odgovorni za omogućavanje saradnje sa OCD-ima: Savet za saradnju i razvoj civilnog društva, Jedinica za saradnju sa nevladinim organizacijama i mreža javnih službenika za praćenje sprovođenja Strategije⁷⁸, koju čini 18 državnih institucija. Savet za saradnju i razvoj civilnog društva osnovan je 2018. godine i funkcioniše kao funkcionalni mehanizam za dijalog i saradnju. Vladina jedinica za saradnju sa OCD-ima i Savet prate sprovođenje Strategije za saradnju i razvoj OCD-a, a informacije o njenim aktivnostima redovno se objavljaju na veb stranici Jedinice. U Severnoj Makedoniji ne postoji standardizovani mehanizam za izbor predstavnika u međusektorskim telima, jer postoje različiti pravni akti koji zahtevaju osnivanje ovih tela radi uključivanja OCD-a, pored Kodeksa dobre prakse za učešće civilnog društva.

Prema Indeksu održivosti OCD-a USAID-a za 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupan indeks održivosti OCD-a⁷⁹ u Severnoj Makedoniji za 2019. godinu iznosi: 3.7. (Pravno okruženje: 3.8).

Izveštaj Evropske komisije za Severnu Makedoniju 2020: Civilno društvo⁸⁰: Civilno društvo ostaje aktivno i igra ključnu ulogu u politici i procesima donošenja odluka. Preduzete su mere za sprovođenje Strategije i Akcionog plana za saradnju vlade i civilnog društva za period 2018-2020. Međutim, potrebni su napori kako bi se osigurao smisleniji i pravovremeni proces konsultacija...

Pravni okvir garantuje pravo na slobodu izražavanja, okupljanja i udruživanja i otvara put za stvaranje pogodnog okruženja za organizacije civilnog društva. Od usvajanja Strategije i Akcionog plana za period 2018-2020, postignut je dobar napredak u radu Saveta za saradnju vlade i civilnog društva. ... Potrebni su dalji napori kako bi se obezbedio smisleniji i blagovremeniji proces konsultacija.

Zakon o udruženjima i fondacijama precizira da organizacije mogu primati sredstva iz državnog budžeta i budžeta opština. Međutim, potrebni su odgovarajući administrativni kapaciteti i odgovarajuća organizaciona struktura u Vladinoj jedinici za NVO korporaciju, uključujući dovoljno državnih sredstava radi osiguranja pravilne implementacije strategije 2018-2020. Kako bi se osigurala finansijska održivost i poboljšao institucionalni okvir organizacija civilnog društva, fokus bi trebalo da i dalje bude na uspostavljanju potpuno funkcionalnog pravnog okvira, sprovođenjem strategije 2018-2020 i usklađivanjem povezanog fiskalnog zakonodavstva.

⁷⁶ Kodeks dobrih praksi finansijske podrške udruženja i fondacija („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 130/07).

⁷⁷ Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, DODATAK 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA ZEMLJA Severna Makedonija

⁷⁸ Jedinica za saradnju sa nevladinim organizacijama u Generalnom sekretarijatu u Vladi Republike Severne Makedonije (2018) Strategija za saradnju i razvoj civilnog društva, sa Akcionim planom 2018-2020

⁷⁹ Odnosi se i na napredak i na zastoj u sedam ključnih komponenti ili „dimenzija“ održivosti sektora civilnog društva: pravnim okruženjem, organizacionim kapacitetima, finansijskom sposobnošću, propagiranjem, pružanjem usluga, sektorskom infrastrukturom i imidžom javnosti.

⁸⁰ RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izveštaj Severna Makedonija 2020. koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Odboru Regiona 2020, Saopštenje o politici proširenja EU

Strategija razvoja i saradnje sa civilnim društvom u zemlji okončana je 2020. godine. Treba napomenuti da je priprema Nacionalne strategije za promociju i razvoj volontiranja 2020-2025 započeta 2020. godine, ali nije završena.

Ostali zakoni koji utiču na rad OCD-a⁸¹ su: Zakon o sprečavanju i zaštiti od diskriminacije, Zakon o javnom tužilaštvu, Zakon o učešću mladih i omladinskoj politici, Uredba za primenu Zakona o javnim okupljanjima tokom vanrednog stanja i drugi.

6.1.2 Mehanizmi finansiranja

Mehanizam raspodele budžeta za OCD-e je decentralizovan. Glavna linija budžetskih izdataka za OCD-e, je 463 - Transferi nevladinim organizacijama (NVO), ali budžetska sredstva iz te linije takođe idu političkim strankama i sportskim klubovima. Pored toga, druge budžetske linije se koriste za raspodelu sredstava od strane različitih državnih institucija, poput 464 - Različiti transferi. Budžetsko finansiranje na centralnom nivou obično se dodeljuje kroz različite državne institucije: Generalni sekretarijat Vlade, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo zdravlja (MZ), Ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo kulture (MK) , Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP), Agencija za mlade i sport i Fond za inovacije.

Strateški pristup dodeljivanju budžetskih sredstava udruženjima i fondacijama zakonska je obaveza državnih institucija prema: Zakonu o budžetu, LAF -u, Zakon o igrama na sreću i zabavnim igrama, Kodeksu, Odluci o kriterijumima i procedurama raspodele Sredstva za finansiranje programske aktivnosti udruženja i fondacija iz budžeta. Različite institucije pripremaju brojne strateške dokumente koji razmatraju javno finansiranje OCD-a: Program za finansiranje programske aktivnosti udruženja i fondacija⁸², Strateški plan Ministarstva rada i socijalne politike (2020-2022)⁸³, Nacionalna strategija za razvoj kulture⁸⁴ , Strateški plan Ministarstva zdravlja⁸⁵, Strategija otvorenih podataka⁸⁶, Strateški plan Ministarstva prosvete i nauke, Strateški plan Agencije za mlade i sport, Nacionalna strategija o ženskom preduzetništvu i mnogi drugi. Što se tiče procedura za učešće OCD-a u svim fazama javnog finansiranja, Kodeks propisuje jasne procedure u vezi sa prijavljivanjem i sprovođenjem projekata od strane OCD-a, ali se ne bavi konsultacijama o prioritetima finansiranja, niti učešćem u izboru projekata, praćenju i evaluaciji⁸⁷.

⁸¹ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja povoljnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

⁸² Jedinica za saradnju sa nevladinim organizacijama u Generalnom sekretarijatu u Vladi Republike Severne Makedonije (2019) Program za finansiranje programske aktivnosti udruženja i fondacija za 2019. godinu [Internet] Vladina jedinica za saradnju sa nevladinim organizacijama.]

⁸³ Ministarstvo rada i socijalne politike, Strateški dokumenti [Internet] Ministarstvo rada i socijalne politike

⁸⁴ Ministarstvo kulture, Nacionalna strategija kulturnog razvoja [Internet] Ministarstvo kulture

⁸⁵ Ministarstvo zdravlja, Plan implementacije

⁸⁶ MISA, [Strategija Otvorenih Podataka \(2018-2020\)](#)[Internet]

⁸⁷ Kodeks dobrih praksi finansijske podrške udruženja i fondacija („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 130/07)

Pravni okvir koji propisuje postupak državnog finansiranja sadrži određene odredbe o transparentnosti i odgovornosti u različitim zakonima (Zakon o izvršenju budžeta⁸⁸, Odluka o kriterijumima i procedurama raspodele sredstava za programske aktivnosti udruženja i fondacija iz budžeta⁸⁹ i Kodeks)⁹⁰.

6.2 Modaliteti saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti i uključivanje OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština

Zakon o lokalnoj samoupravi u nekoliko članova obezbeđuje različite načine za integrisanje javnih konsultacija i pravo na informisanje građana. Štaviše, makedonski zakonodavni sistem pruža osnovu za odgovornu i transparentnu lokalnu upravu kroz zakone koji uređuju slobodu informisanja, sprečavanje korupcije ili javne nabavke i dodatno osiguravaju transparentnost u lokalnom kontekstu. Zakon o lokalnoj samoupravi zahteva od opština stvaranje različitih usluga koje se nude građanima. Oni mogu učestvovati u lokalnim procesima donošenja odluka u vezi različitih pitanja od lokalnog interesa. Različiti mehanizmi i oblici učešća građana utvrđeni su u Poglavlju IV Zakona o lokalnoj samoupravi (član 25-30), poput: okupljanja građana, referendumu, građanskih inicijativa, žalbi i predloga, javnih rasprava, anketa itd. Postojeće zakonodavstvo omogućava OCD-ima da pružaju usluge u različitim oblastima, uključujući obrazovanje, zdravstvo, socijalne usluge i stvaranju osnovne preuslova. LAF230 omogućava udruženjima i fondacijama da vrše javna ovlašćenja prenosom nadležnosti sa državne institucije, opštinskih organa, skopskih opština, grada Skoplja i drugih javnih tela ovlašćenja.

6.3 Primeri postojećih praksi (rezultati istraživanja)

Zakon o lokalnoj samoupravi u nekoliko članova obezbeđuje različite načine za integrisanje javnih konsultacija i pravo na informisanje građana. Štaviše, makedonski zakonodavni sistem pruža osnovu za odgovornu i transparentnu lokalnu upravu kroz zakone koji uređuju slobodu informisanja, sprečavanje korupcije ili javne nabavke i dodatno osiguravaju transparentnost u lokalnom kontekstu. Zakon o lokalnoj samoupravi zahteva od opština stvaranje različitih usluga koje se nude građanima. Oni mogu učestvovati u lokalnim procesima donošenja odluka u vezi različitih pitanja od lokalnog interesa. Različiti mehanizmi i oblici učešća građana utvrđeni su u Poglavlju IV Zakona o lokalnoj samoupravi (član 25-30), poput: okupljanja građana, referendumu, građanskih inicijativa, žalbi i predloga, javnih rasprava, anketa itd. Postojeće zakonodavstvo omogućava OCD-ima da pružaju usluge u različitim oblastima, uključujući obrazovanje, zdravstvo, socijalne usluge i stvaranju osnovne preuslova. LAF230 omogućava udruženjima i fondacijama da vrše javna ovlašćenja prenosom nadležnosti sa državne institucije, opštinskih organa, skopskih opština, grada Skoplja i drugih javnih tela ovlašćenja.

⁸⁸ Zakon o izvršenju budžeta Republike Severne Makedonije za 2019. godinu („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 238/2018)

⁸⁹ Odluka o kriterijumima i postupku dodele sredstava za programske aktivnosti udruženja i fondacija iz budžeta Republike Severne Makedonije („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 23/09)

⁹⁰ Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, DODATAK 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA- KRATAK PREGLED

ZEMLJE:Severna Makedonija

7. SRBIJA

7.1 Nacionalni pravni i politički okvir za saradnju između OCD-a i vlade

7.1.1. Pravni okvir

Pravni okvir za organizacije civilnog društva u Srbiji donet je Zakonom o udruženjima i Zakonom o zadužbinama i fondacijama. Zakoni priznaju tri uobičajena pravna oblika neprofitnih organizacija: udruženja, fondacije i zadužbine (legati).

Kako je definisano u čl. 2 Zakona o udruženjima⁹¹ (OCD) „udruženje“ definisano je kao „dobrovoljna, nevladina i neprofitna organizacija sastavljena od fizičkih i/ili pravnih lica, osnovana radi ostvarivanja ciljeva od zajedničke ili javne koristi, koji nisu zabranjeni Ustavom i zakonom“. Zakon o postupku registracije u Agenciji za privredne registre⁹² propisuje postupak registracije udruženja, sadržaj prijave i formu u kojoj je podneta.

Zakon o zadužbinama i fondacijama⁹³, član 2., usvojen 2010. godine, predviđa dve kategorije organizacija koje nemaju članstvo: fondaciju i zadužbinu. Kategorije se ne zasnivaju samo na prirodi ciljeva subjekta, već i na kapitalnom zahtevu.

Član 3. Zakona o udruženjima predviđa da se udruženja mogu osnivati u obostranu korist ili u opštu korist. Ako udruženje teži javnoj dobrobiti, može se prijaviti za državnu, pokrajinsku i lokalnu podršku.

U novembru 2018. godine, Narodna skupština Srbije je usvojila Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, koji je stupio na snagu u oktobru 2019. godine i ograničava OCD-e u pružanju usluga pravne pomoći. Iako su OCD-i već više od 20 godina uspešno pružali besplatnu pravnu pomoć ugroženim grupama kao što su žrtve nasilja i ratnih zločina, pripadnici marginalizovanih grupa i manjinskih azilanata i drugi, Vlada je odlučila da ih isključi iz grupe pružalaca pravne pomoći⁹⁴.

Prema podacima Agencije za privredne registre Srbije (SRB/APR), na kraju 2019. bilo je 32 876 registrovanih udruženja građana i 915 fondacija i zadužbina. U 2019. godini registrovana su 2.052 nova udruženja, dok je 841 izbrisano iz registra. Na kraju 2020. bilo je 37.613 registrovanih organizacija⁹⁵.

⁹¹ "Službeni glasnik RS"51/09, 99/11 i 44/18

⁹² (RS Službeni glasnik , broj 99/2011, 83/2014 i 31/2019

⁹³ Službeni glasnik RS broj 88/10, 99/11,

⁹⁴ Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, PRILOG 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA SAŽETAK ZA ZEMLJU: SRBIJA

⁹⁵ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

Vlada Republike Srbije je 2011. godine osnovala Kancelariju za saradnju sa civilnim društvom⁹⁶, a pravni osnov je Uredba o Kancelariji za saradnju sa civilnim društvom⁹⁷. Kancelarija je osnovana kao institucionalni mehanizam za podršku razvoju dijaloga između Vlade Srbije i OCD-a.

U skladu sa Uredbom o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućim delom sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koje sprovode udruženja („Službeni glasnik RS“, br. 16/2018), Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom je odgovorna za prikupljanje i objavljivanje podataka o planiranim javnim konkursima namenjenim za finansijsku podršku projektima i programima organizacija civilnog društva tokom jedne kalendarske godine.

Nakon jedne decenije postojanja i rada na stvaranju povoljnog okruženja za razvoj civilnog društva, usvajanjem Zakona o ministarstvima i formiranjem Ministarstva za ljudska i manjinska prava i socijalni dijalog, Vlada Republike Srbije odlučila da ukine Kancelariju za saradnju sa civilnim društvom. (Novembar 2020.)⁹⁸ Shodno tome, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i socijalni dijalog preuzele je nadležnosti Vladine kancelarije za saradnju sa civilnim društvom od oktobra 2020. Osim toga, u Srbiji je stvorena baza podataka kontakt tačaka za saradnju sa OCD-ima kako bi se omogućila i podstakla direktna komunikacija i saradnja organa uprave sa civilnim društvom. Vlada je takođe usvojila Smernice za uključivanje OCD-a u radne grupe za izradu dokumenata javnih politika, koje iako nisu obavezujuće, bave se procedurom imenovanja predstavnika OCD-a u radne grupe.

Prema Indeksu održivosti organizacija civilnog društva USAID-a za 2019. godinu za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju, ukupan indeks održivosti organizacija civilnog društva⁹⁹ OCD -a u Srbiji za 2019. godinu iznosi: 4.2. (pravno okruženje:4,5).

Izveštaj Evropske komisije za Srbiju 2020: Civilno društvo¹⁰⁰: Iako su napravljeni neki koraci u pogledu izdavanja smernica i planiranja konsultacija, i dalje su potrebni dodatni napori kako bi se osigurala sistematska saradnja između vlade i civilnog društva. I još uvek je potrebno uspostaviti povoljno okruženje za razvoj i finansiranje civilnog društva na terenu.

U januaru 2020. godine vlada je usvojila smernice o uključivanju OCD-a u radne grupe za izradu propisa i javnih politika. Vladina kancelarija za saradnju sa civilnim društvom stvorila je bazu podataka o „ključnim tačkama za OCD-e“ u javnim institucijama i lokalnim samoupravama. Korišćenje hitne procedure za usvajanje zakona je smanjeno, što je potencijalno omogućilo više vremena za konsultacije u procesu donošenja zakona. Međutim, jedan broj OCD-a izvestio je da je vreme za javne konsultacije još uvijek bilo

⁹⁶ [About us | The Office for cooperation with civil society | Kancelarija za saradnju sa civilnim drustvom \(civilnodrustvo.gov.rs\)](#)

⁹⁷ Uredba o Kancelariji za saradnju sa civilnim društvom "Službeni glasnik of RS", No. 55/05, 71/05-ispravka, 101/07 i 65/08

⁹⁸ [Another Hit to the Civil Society EE in Serbia: CSOs Concerned Over the Abolition of the Office for Cooperation with the Civil Society \(balcanicsd.net\)](#)

⁹⁹ Bavi i napretkom i zastojima u sedam ključnih komponenti ili „dimenzija“ održivosti sektora civilnog društva: pravnim okruženjem, organizacionim kapacitetima, finansijskom sposobnošću, propagiranjem, pružanjem usluga, sektorskom infrastrukturom i javnim imidžom

¹⁰⁰ RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Srbija 2020, Izveštaj koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Odboru regiona 2020

Saopštenje o politici proširenja EU

premalo, ili da njihovi komentari na nacrte zakona nisu dovoljno razmotreni i propraćeni. Prvi put su svi organi javne uprave bili u obavezi da 2019. godine podnesu godišnji plan u pogledu javnih poziva za finansiranje OCD-a kancelariji za saradnju sa civilnim društвom, koja je tada objavila e-kalendar javnih poziva. Sprovođenje takvih godišnjih planova u praksi je potrebno je pratiti. Kriterijumi za javnu finansijsku podršku OCD-ima moraju biti bolje definisani i sprovedeni kako bi se osigurala opšta transparentnost, posebno na lokalnom nivou. Zbog pandemije COVID-19 i preraspodele sredstava za vreme vanrednog stanja, nekoliko procedura subvencionisanja OCD-a, na državnom i lokalnom nivou, bilo je obustavljeno.

Drugi zakoni koji regulišu rad OCD-a¹⁰¹ su: Zakon o javnim okupljanjima; Zakon o centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika; Vladina uredba o finansiranju programa od javnog interesa; Zakon o volontiranju.

7.1.2. Mehanizmi finansiranja

Članom 34. Zakona o udruženjima propisano je da će sva udruženja koja su dobila sredstva iz budžeta Republike, Autonomne pokrajine ili lokalne samouprave najmanje jednom godišnje učiniti dostupnom široj javnosti izveštaj o svojim aktivnostima, obimu i načinu sticanja i korišćenja finansijskih sredstava i da će ih proslediti pružaocu takvih (finansijskih) sredstava. Odredbe Zakona o centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika čiji član 2. propisuje da se odredbe Zakona odnose na druga udruženja, kao i fondacije i zadužbine relevantne su za rad OCD-a. Nakon registracije stvarnog vlasnika, ne postoji utvrđene obaveze u vezi sa daljim izveštavanjem prema ovom zakonu ni za OCD-e ni za druga pravna lica¹⁰².

Zakon o udruženjima (član 38.) predviđa da će (finansijska) sredstva za promociju programa ili za nedostajući ideo (finansijskih) sredstava za finansiranje programa (u daljem tekstu program) koje udruženja sprovode i od javnog su interesa biti obezbeđena iz budžeta protection, 451 – Subventions to public non-financial corporations, 423 – Contract services, 424 – Specialized services, 462 – Grants for international organizations.

Uredba Vlade (podzakonski akt) o finansiranju programa od javnog interesa¹⁰³ (Uredba) bavi se pitanjem dodeli sredstava na osnovu javnog poziva koji je raspisao nadležni organ i koji je objavljen na zvaničnoj veb stranici i portalu E-uprave, kao i kriterijume, uslove, oblast, metod, proces distribucije i način i proces nadoknade.

¹⁰¹ Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

¹⁰² Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Izveštaj o zemlji za Srbiju 2019

¹⁰³ Dokumenta | Kancelarija za saradnju sa civilnim društвom | Kancelarija za saradnju sa civilnim drustvom (civilnodrustvo.gov.rs)

Članom 38. Zakona o udruženjima takođe je predviđeno da Vlada precizira kriterijume, uslove, obim, način, postupak raspodele, kao i način i postupak vraćanja sredstava. Takođe, ove odredbe se primenjuju i na (finansijska) sredstva dodeljena udruženjima iz budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine i jedinica lokalne samouprave. Uredbom je predviđeno da se sredstva raspoređuju u budžetskoj liniji 481 na osnovu javnog konkursa kojim upravlja komisija koju formira organ državne uprave nadležan za oblast javnog interesa. OCD-i takođe dobijaju sredstva iz nekoliko drugih budžetskih linija: 472-Nadoknade za socijalnu zaštitu, 451-Subvencije javnim nefinansijskim korporacijama, 423-Usluge po ugovoru, 424-Specijalizovane usluge, 462-Subvencije za međunarodne organizacije.

Svi državni organi i lokalna samouprava dužni su da dodeljuju javna sredstva OCD-ima.

Na osnovu člana 38. stav 5. Zakona o udruženjima („Službeni glasnik RS“, br. 51/09, 99/11-drugi zakon, 99/11-drugi zakon i 44/18-drugi zakon) i čl. 7. Pravilnik o programu podsticaja ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koje sprovode udruženja u oblasti socijalnog i humanitarnog rada, a koji se finansiraju iz budžeta grada Subotice („Službeni glasnik grada Subotice“, 29/18 i 35/19) finansiranje ili sufinansiranje programa i projekata u oblasti socijalnog i humanitarnog rada - nedostaju usluge pomoći u kući i nege u kući na teritoriji grada Subotice na godišnjem nivou, preko Javnog poziva. Obaveze organizacija (koje su obično osnovne projektne organizacije bez redovnog pokrivanja operativnih troškova) su neostvarive i realizuju se samo dok je projekat u toku, zbog nedostatka finansijskih sredstava.

7.2 Modaliteti saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti i uključivanje OCD-a u identifikaciju i utvrđivanje prioriteta opština

Što se tiče saradnje između OCD-a i lokalnih vlasti za učešće u institucionalnim strukturama/telima koja čine predstavnici OCD-a, zakonodavstvo prepoznaje mogućnost da predstavnici OCD-a budu članovi komisija za kulturu, medije, ekonomiju i zaštitu životne sredine na lokalnom nivou.

Zakon o lokalnoj samoupravi propisao je nekoliko obaveza relevantnih za uključivanje OCD-a. Postoji obaveza jedinica lokalne samouprave (JLS) da u svojim statutima urede sprovođenje obavezognog postupka javne rasprave tokom pripreme statuta, budžeta (u fazi planiranja ulaganja), strateških razvojnih planova, utvrđivanja stope izvornog prihoda, prostorni i urbanistički planovi i drugi opšti akti zasnovani na predlozima kvalifikovanog broja građana ili zahteva jedne trećine gradskih odbornika.

Zakon o finansiranju lokalne samouprave¹⁰⁴ nameće obavezu JLS da izveštava o saradnji sa OCD-ima, a JLS je u obavezi da godišnje izveštaje šalje Kancelariji za saradnju sa OCD-ima. Rok za slanje izveštaja je kraj marta svake godine.

Na lokalnom nivou, najčešća polja saradnje između JLS -a i OCD -a su kultura, mediji i sektor zaštite životne sredine. Organizacije koje su aktivne bez podrške JLS nalaze se u medijskom sektoru – slobodni građanski mediji, borba za ljudska prava i pomoć siromašnim i ranjivim grupama.

¹⁰⁴ Službeni glasnik RS, br. 62/06, 47/11, 93/12, 99/13, 125/14, 95/15, 83/16, 91/16, 104/16, 96/17, 89/18, 95/18, 86/19, i 126/20.

8. LITERATURA

Albanija

Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu za proširenje, 2014-2020 za period 2018-2019, PRILOG 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA KRATAK PREGLED ZEMLJE: Albanija

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

Bino, Blerjana, Orkidea Xhaferaj I Lutjona Lula (2020) Uloga civilnog društva i medija u upravljanju krizama u Albaniji: razorni zemljotres 26. novembra 2019. i pandemija Covid-19.

https://www.wfd.org/wp-content/uploads/2020/12/Role-of-OCD_Mediji_Kriza_WFD_Bino_Xhaferaj_Lula-1.pdf

Učešće civilnog društva u donošenju odluka u Albaniji, pripremio za VFD Albanija Institut za demokratiju i posredovanje u Albaniji (IDM), 2020

RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izveštaj Albanija 2020. koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko i socijalnom odboru i odboru regiona 2020 Komunikacija o politici proširenja EU.

Zakon broj 8417, datum 21.10.1998, "Ustav Republice Albanije", usvojen referendumom 22. novembra 1998. i dopunjeno 13. januara 2007. godine.

Zakon broj 139/2015 "O lokalnoj samoupravi"

Zakon 146/2014 O obaveštavanju i javnim konsultacijama

Zakon 119/2015 "O osnivanju i funkcionisanju Nacionalnog saveta za civilno društvo "

Zakon broj 7961, od 12.7.1995 Zakon o radu u Republici Albaniji

Zakon broj 10 431, datum 9.6.2011 „O zaštiti životne sredine“

Zakon broj 162/2014 „O zaštiti kvaliteta vazduha“

Zakon broj 8897 datum 16.05.2002 „O zaštiti vazduha od zagađenja“

Zakon broj 8906, datum 6.6.2002 "O zaštićenim područjima"

Zakon 121/2016 „O uslugama socijalne zaštite u Republici Albaniji“

Zakon br 9632/2006 „O sistemu lokalnih poreza“ sa izmenama i dopunama,

Zakon broj 68/2017 „O finansiranju lokalne samouprave“, Poglavlje VII, Priprema, pregled i usvajanje budžeta

Zakon broj 9936, od 26.6.2008, „O upravljanju budžetom u Republici Albaniji“

Zakon broj 112/2015, „O javnoj finansijskoj inspekciji“

Zakon broj 9869, od 4.2.2008, „O lokalnom zaduživanju“

Zakon broj 119/2014 "O pravu na informacije

Indeks održivosti OCD USAID -a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju

Bosna i Hercegovina

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja povoljnog okruženja za razvoj civilnog društva Izvještaj o zemlji za Bosnu i Hercegovinu 2019

RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izvještaj Bosne i Hercegovine 2020. koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Veću, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Komitetu regija Ustav BiH, Aneks IV Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini Službeni glasnik, broj. 25/2009

Ustav Republike Srpske (RS) - Službeni Glasnik RS, broj 21/92 - prečišćen tekst

Zakon o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/18)

Zakon o udruženjima i fondacijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ 52/01 i 42/05)

Zakon o lokalnoj samoupravi RS (Službeni glasnik RS, br. 97/2016 i 36/2019)

Zakon o teritorijalnom uređenju RS (Službeni glasnik RS, broj 69/2009)

Zakon o gradu Prijedoru (Službeni glasnik RS br. 70/12)

Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske (Službeni glasnik RS, br. 121/2012, 52/2014, 103/2015 i 15/2016;)

Zakon o položaju funkcionera u lokalnim samoupravama (Službeni glasnik RS, br. 97/16)

Zakon o zaštiti prava nacionalnih manjina (Službeni glasnik RS, br. 2/05)

Zakon o omladinskom organizovanju (Službeni glasnik Republike Srpske 98/04)

Pravilnik o kriterijumima, načinu i postupku raspodele sredstava udruženjima i fondacijama (Službeni glasnik grada Prijedora 05/18)

Statut grada Prijedora Službeni glasnik grada Prijedora br. 12/17

Statut opštine Zavidovići - „Službeni glasnik opštine Zavidovići“, broj 5 /2008

Strategija razvoja lokalne uprave i samouprave 2017-2021 (Službeni glasnik Republike Srpske 73/17)

Indeks održivosti OCD USAID -a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju

Kosovo*

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izveštaj o Kosovu* 2020, koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom odboru i Odboru regija, Saopštenje o politici proširenja EU 2020

Ustav Republike Kosovo*

Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi

Zakon br. 03/ L-049 o finansiranju lokalne uprave

Zakon br. 03 L-072 o lokalnim izborima

Uredba UNMIK -a br. 2000/45 o samoupravi opština na Kosovu*

Indeks održivosti OCD USAID -a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju

Crna Gora

Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u skladu sa Smernicama za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, PRILOG 4.

KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA KRATAK PREGLED ZEMLJE: CRNA GORA

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva, Izveštaj za Crnu Goru, 2019

RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izvještaj Crna Gora 2020 koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom komitetu i Odboru regija 2020 Saopštenje o politici proširenja EU

Ustav Crne Gore „Službeni glasnik Crne Gore“, br.1/07 i Izmene I-XVI, br. 38/13)

Zakon o lokalnoj samoupravi, „ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 2/18, 34/19 и 38/20

Zakon o nevladinim organizacijama „ Službeni glasnik Crne Gore “, br.39/11 и 037/17

Zakon o staroj kraljevskoj prestonici Cetinje „ Službeni glasnik Crne Gore “br. 51/17

Zakon o glavnom gradu Podgorici, „ Službeni glasnik Crne Gore 65/05 “, i
„ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 72/10, 2/16 и 31/17;

Zakon o ratifikaciji Evropske povelje o lokalnoj samoupravi,, Službeni glasnik Crne Gore “, br. 5/08

Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore, „ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 54/11, 26/12, 27/13, 62/13, 12/14, 3/16, 31/17 и 3/20;

Odluka Ustavnog suda – 86/18

Zakon o regionalnom razvoju, „ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 20/11, 26/11, 20/15 и 46/19

Zakon o izbornim predstavnicima u lokalnim i nacionalnim skupštinama, „ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 18/00, 9/01, 41/02 и 46/02, i Službeni glasnik Crne Gore “, br. 46/11 и 14/14 and 109/20, i Odluka Ustavnog suda;

Zakon o matičnim knjigama „ Službeni glasnik Crne Gore “, no. 5/08

Zakon o elektronskom upravljanju, „ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 2/14

Zakon o urbanizaciji i prostornom planiranju, „Službeni glasnik Crne Gore “, br. 55/16, 74/16 и ispravka 6/19.

Zakon o finansiranju lokalne samouprave „ Službeni glasnik Crne Gore “, br. 3/19

Indeks održivosti OCD-a USAID -a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju

Severna Makedonija

Procena stanja pogodnog okruženja i kapaciteta civilnog društva u odnosu na Smernice za podršku EU civilnom društvu u regionu proširenja, 2014-2020 za period 2018-2019, DODATAK 4. KRATAK PREGLED KORISNIKA IPA SAŽETAK ZA ZEMLJU: Severna Makedonija

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

Kodeks dobrih praksi za finansijsku podršku udruženja i fondacija („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 130/07).

RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Izveštaj Severna Makedonija 2020, koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom ekonomsko -socijalnom komitetu i Odboru regiona 2020, Komunikaciju o politici proširenja EU

Ustav Republike Severne Makedonije

Odluka o kriterijumima i postupku dodele sredstava za programske aktivnosti udruženja i fondacija iz budžeta Republike Severne Makedonije („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 23/09)

Zakon o udruženjima i fondacijama („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 52/10, 135/11 i 55/16)

Zakon o budžetu br. 64/2005, 04/2008, 103/2008, 156/2009, 95/10, 180/11, 171/12, i 192/15)

Zakon o finansiranju jedinica lokalne samouprave br. 61/2004, 96/2004, 67/2007, 156/2009, 47/11, 192/15

Zakon o slobodnom pristupu informacijama br. 13/2006, 86/2008, 6/10, 42/14, 148/15)

Zakon o jednakim mogućnostima žena i muškaraca br. 201/15

Zakon o izvršenju budžeta Republike Severne Makedonije za 2019. godinu („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 238/18).

Zakon o igrama na sreću i zabavnim igrama („Službeni glasnik Republike Severne Makedonije“, br. 24/11, 51/11, 148/11, 74/12, 171/12, 27/14, 139/14, 61/15, 154/15, 23/16 i 178/16).

Zakon o lokalnoj samoupravi br. 5/2002

Indeks održivosti OCD-a USAID -a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju

Srbija

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva Regionalni izveštaj: Zapadni Balkan 2020

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva, Matrica praćenja pogodnog okruženja za razvoj civilnog društva, Izveštaj o zemlji za Srbiju 2019

RADNI DOKUMENT OSOBLJA KOMISIJE Srbija 2020, Izveštaj koji prati Komunikaciju Komisije Evropskom parlamentu, Savetu, Evropskom parlamentu Saopštenje Ekonomsko -socijalnog komiteta i Odbora regija 2020 o politici proširenja EU

Ustav Republike Srbije - Službeni glasnik RS, br. 98/2006

Zakon o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije - Službeni glasnik RS, br. 129/07, 18/16, 47/18 i 9/20,

Zakon o lokalnoj samoupravi - Službeni glasnik RS, br. 129/07, 83/14, 101/16 i 47/18

Zakon o lokalnim izborima -Službeni glasnik RS, br. 129/07, 34/10, 54/11, 12/20, 16/20 i 68/20

Zakon o kapitalu - Službeni glasnik RS, broj 129/07

Zakon o finansiranju lokalne samouprave - Službeni glasnik RS, br. 62/06, 47/11, 93/12, 99/13, 125/14, 95/15, 83/16, 91/16, 104/16, 96/17, 89/18, 95/18, 86/19 i 126/20

Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu ("Službeni glasnik RS" 135/04, 36/09)

Zakon o lokalnim izborima - Službeni glasnik RS, br. 129/07, 34/10, 54/11, 12/20, 16/20, 68/20

Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (čl. 2-3) - Službeni glasnik RS,
br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10

Uredba o Kancelariji za saradnju sa civilnim društvom "Službeni glasnik RS", br. 55/05, 71/05-
ispravka, 101/07 i 65/08

Indeks održivosti OCD-a USAID -a 2019. za Centralnu i Istočnu Evropu i Evroaziju

Networking for better
Local Democracy
in the **Balkans**

A decorative graphic on the left side of the text block consists of three overlapping bars: a red bar at the top, a yellow bar in the middle, and a teal bar at the bottom. The text "Networking for better Local Democracy in the Balkans" is positioned to the right of this graphic.